

Een Nederlandssprekende leerling uit het buitenland

Handreiking voor de nieuwe basisschool in Nederland

<https://stichtingnob.nl>

September 2022

U ontvangt deze informatie van de ouders van een kind dat in het buitenland Nederlands onderwijs heeft gevolgd en nu graag op uw school wil instromen. Nederlandse kinderen die vanuit het buitenland op een school in Nederland of Vlaanderen terechtkomen geven een extra dimensie aan de groep. Ze kunnen zich vaak goed aanpassen en voelen zich verbonden met meerdere culturen. Maar ze hebben het niet altijd makkelijk. Omdat ze in een andere cultuur geleefd hebben, zijn ze meestal gewend op school een andere taal te spreken en kennen zij Nederland of Vlaanderen soms zelfs alleen maar van de zomervakantie. Deze kinderen lijken misschien heel Nederlands of Vlaams, maar zijn dat van binnen soms helemaal niet. Hoe vangt u deze kinderen die uit een andere schoolcultuur komen op? Hoe zorgt u ervoor dat zij zo snel mogelijk hun plekje vinden in de groep? Deze handreiking geeft u daarvoor een aantal praktische tips. Daarnaast heeft stichting NOB ook praatkaarten ontwikkeld. Deze kunt u vinden op de website van NOB.

Onderwijsculturen

Het kind dat in uw groep komt, komt uit een andere cultuur en heeft in een andere schoolcultuur onderwijs gehad. Hierdoor heeft het kind een interculturele competentie ontwikkeld. Veel kinderen volgden onderwijs op de lokale basisschool in het buitenland, waar les wordt gegeven in de taal van het land. Andere kinderen volgden onderwijs op een internationale school. Op deze internationale scholen wordt meestal in het Engels lesgegeven en er zijn vaak veel extra voorzieningen zoals uitgebreide ICT- en sportfaciliteiten. Kinderen kunnen ook onderwijs hebben gevolgd op een Europese School.

Overgang naar Nederland

Ruim 12.000 Nederlandse kinderen wereldwijd volgen Nederlands onderwijs in het buitenland. In de meeste gevallen gaat het om lessen Nederlandse taal en cultuur als aanvulling op de lokale of internationale school via een NTC-school (Nederlandse Taal en Cultuurschool) of vanuit huis via het afstandsonderwijs. Nog eens 1.000 kinderen volgen Nederlands onderwijs op een Europese School. Wanneer uw leerling Nederlands onderwijs in het buitenland heeft gevolgd, heeft het hiermee naar dezelfde taaldoelen gewerkt als in het basisonderwijs in Nederland en de eindtermen van het Vlaams onderwijs. De overgang naar de Nederlandse basisschool zal daardoor naar verwachting soepeler verlopen.

Stappenplan voor een soepele aansluiting

Zowel voor u als voor de leerling en de ouders is het prettig wanneer het kind snel zijn of haar plek vindt op school. Onderstaand een aantal stappen waarmee u het kind kunt helpen bij een zo soepel mogelijke aansluiting.

Stap 1

Vraag de ouders en het kind om een kennismakingsgesprek. Probeer in dat gesprek inzicht te krijgen in het leven in het buitenland en de school waar het kind vandaan komt. Stel de ouders en het kind op hun gemak. Een verhuizing (terug) naar Nederland of Vlaanderen is voor veel gezinnen een grote en vaak emotionele gebeurtenis.

Stap 2

Vraag naar de rapporten en de uitslagen van de Citotoetsen van de school in het buitenland. Meestal nemen de Nederlandse scholen in het buitenland ook Citotoetsen af en ontvangt u een onderwijskundig rapport. Is dit rapport niet voorhanden, vraag de ouders dan om contact op te nemen met de Nederlandse school in het buitenland of doe dit zelf. Vraag (indien van toepassing) ook om het onderwijskundig rapport van de (internationale) dagschool van het kind. Immers, in dit rapport staat vermeld hoe de leerling presteert, waar het kind goed in is en wat aandacht nodig heeft.

Stap 3

Wanneer er weinig of geen toetsgegevens in het Nederlandse onderwijskundige rapport vermeld staan, kunt u toetsen afnemen om het Nederlands taalniveau van het kind te bepalen. Neem daarbij mee dat een kind enige achterstand snel weer zal inhalen. Probeer een kind dan ook zoveel mogelijk in de jaargroep van leeftijdsgenoten te plaatsen.

Tip: overlaad het kind de eerste weken niet met Citotoetsen en neem deze toetsen niet af als de rest van de klas een andere leuke activiteit doet. Het kind heeft juist deze tijd nodig om vriendjes te maken.

Stap 4

Bereid, voordat het kind op school komt, de klasgenootjes goed voor. Uit welke land komt hij of zij? Waar kan de klas op letten? U kunt op dat moment al een maatje aanwijzen, een leerling die de nieuwe leerling in de eerste periode begeleidt met school- en klassenregels.

Sociale aanpassing

Het is goed mogelijk dat uw leerling erg moet wennen aan het leven in Nederland. Misschien heeft hij of zij langer in het buitenland gewoond dan ooit in Nederland of Vlaanderen! Of zelfs nog nooit! Het kind kan van buiten heel Nederlands lijken maar van binnen heel buitenlands zijn. Houd hiermee rekening bij de interpretatie van het gedrag. Kinderen die langere tijd buiten Nederland of Vlaanderen hebben gewoond zijn vaak niet of minder bekend met de specifieke humor of taal van nu die wordt gebruikt onder leeftijdsgenoten. Misschien zijn zij hele andere omgangsregels gewend. Kinderen vanuit Franse scholen zijn bijvoorbeeld gewend direct te gaan staan als de directeur binnenkomt. Andere kinderen werden in het buitenland door een chauffeur naar school gebracht omdat er geen andere vervoersmogelijkheid was en moeten wennen aan het fietsen naar school. Vaak is er in het onderwijs in het buitenland een andere schoolcultuur waar het gaat om de relatie tussen de leerkracht en de leerling. Een voorbeeld: een kind dat in Vietnam lokaal onderwijs heeft gevolgd is het niet gewend om een hulpvraag aan de leerkracht te stellen en kan zich daarvoor schamen. Op veel plekken is het tutoyeren van de leerkracht niet gebruikelijk. Ook zijn er kinderen die het ongepast vinden om een leerkracht direct aan te kijken. In Nederland zijn er bijvoorbeeld geen uniformen en trakteren we bij verjaardagen. Dit zijn voorbeelden van onderdelen van de Nederlandse schoolcultuur die nieuw kunnen zijn voor het kind. Het is dan fijn om daarop gewezen te worden. Kinderen hebben afscheid moeten nemen van hun school, van vriendjes en vriendinnetjes, van hun buurt en van het land. Heimwee kan (ook na enige tijd nog) optreden, wees daar alert op en vraag ook na enige maanden nog eens hoe het met het kind gaat.

Een maatje in de klas

Observeer vanaf het begin of de leerling op een prettige manier integreert. Wees alert op het feit dat veel kinderen zich snel aan de eerste de beste leeftijdsgenoot kunnen vastklampen. Stimuleer, indien nodig, het kind daarom ook bij het maken van nieuwe vriendschappen. Geef het kind ook de ruimte en tijd om zijn of haar verhaal te doen, naar u als leerkracht maar ook naar de klasgenootjes. Denk bijvoorbeeld aan het geven van een spreekbeurt over het land waar hij / zij vandaan komt en het leven daar.

Meertalig zijn; een voordeel!

Er zijn wereldwijd meer meertalige dan eentalige kinderen. Het aanleren van meerdere talen is voor kinderen geen probleem. Het kinder- en jong volwassenbrein is plastisch en de hersenen maken makkelijk nieuwe verbindingen. Meertalig zijn heeft bovendien een positief effect op cognitieve vaardigheden. Als je in de ene taal spreekt moeten de hersenen de andere taal onderdrukken. Meertaligen kunnen daardoor vaak goed focussen op één soort informatie en andere, storende informatie daarbij negeren.

Third culture kids

Kinderen die een groot deel van hun jeugd in een andere cultuur hebben doorgebracht dan die van hun ouders zijn Third culture kinderen. Deze kinderen komen zowel met de cultuur van het land waarin zij opgroeien als met de cultuur van de ouders in aanraking. Deze culturen maken zij tot een eigen nieuwe cultuur, zo ontstaat een Third culture kid. Deze kinderen spreken meerdere talen en hebben meestal vrienden over de hele wereld. Ook kunnen zij zich vaak sneller in andere culturen verplaatsen en zijn toleranter ten opzichte van andere culturen.

Terugkeer in groep 7 en 8

Komt een leerling terug in groep 7-8 (Nederland) of klas 6 (Vlaanderen) en moet er een Voortgezet Onderwijs of Secundair Onderwijs advies geformuleerd worden? Steek het VO-advies voor kinderen uit het buitenland dan niet direct te laag in. Baseer het niet alleen op het Nederlands taalniveau maar neem het niveau van de dagschool (o.a. de rekenvaardigheden) mee. Onderzoek laat zien dat het niveau van de Nederlandse taalbeheersing (woordenschat, zinsbouw, spreekvaardigheid) binnen een jaar na terugkeer doorgaans aanzienlijk stijgt. Ook de rekenvaardigheid vertoont vaak in het eerste jaar een toename, omdat het Nederlandse onderwijssysteem meer de nadruk legt op de automatisering (vlot uit het hoofd kunnen rekenen). Wanneer leerlingen in de bovenbouw van de basisschool vlak na terugkeer in Nederland op taal en rekenen

(middels bijvoorbeeld de Citotoetsen) worden getoetst, dan zijn de resultaten van dat moment geen goede voorspeller voor het te bereiken niveau in het voortgezet onderwijs. Het is belangrijk dat er niet direct Nederlandstalige intelligentietesten worden afgenomen bij teruggekeerde kinderen die naar het VO gaan, zij hebben immers o.a. een relatief minder grote Nederlandse woordenschat waardoor Nederlandstalige testen een vertekend beeld geven. Tip: leest u in het onderwijskundig rapport van de internationale dagschool dat de leerling bij de 20% beste leerlingen behoorde? Dan mag u verwachten dat de leerling in Nederland havo / vwo of in Vlaanderen eerstegraad theoretisch niveau aan zou moeten kunnen.

Didactische tips

Woordenschat

Doordat de leerling in het buitenland heeft gewoond en minder met de Nederlandse taal in aanraking is geweest, kan het zijn dat hij of zij een achterstand heeft in de Nederlandse woordenschat. Zeker omdat voor veel kinderen de schooltaal die gebruikt werd bij bijvoorbeeld rekenen, geschiedenis en aardrijkskunde een andere taal dan de Nederlandse was. Uw leerling heeft de stof vaak al in het Engels (of een andere dagschooltaal) geleerd, maar kent de Nederlandse begrippen nog niet. Deze didactische achterstand in het Nederlands wordt vaak na enige tijd weer ingehaald, de onderdompeling in de Nederlandse taal in de klas, maar ook buiten de school, zorgt ervoor dat de eventuele woordenschatachterstand vaak na een half jaar is bijgetrokken. Kinderen kunnen wel ook na lange tijd een Engels accent behouden. Zij willen vaak niet onderscheidend en zijn en kunnen zich daarvoor gaan schamen. Bespreek in dat geval met de groep hoe het komt dat het kind een accent heeft, en leg eens uit wat nu juist de meerwaarde van meertaligheid is. Zo kunt u het wellicht het onaangename gevoel van de leerling wegnemen.

Spelling en Begrijpend lezen

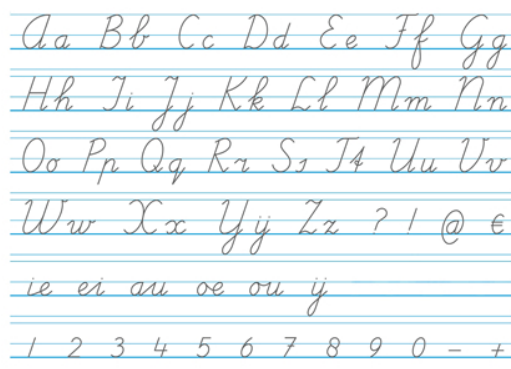
Voor de taaldomeinen lezen en spelling is soms bij terugkomst in Nederland of Vlaanderen extra instructietijd gewenst. Overleg met het kind en de ouders waar de behoefte ligt. Nederlandstalige kinderen uit het buitenland lezen vaak liever en beter in het Engels. Stimuleer het lezen van Nederlandse boeken die aansluiten bij het niveau of net iets moeilijker zijn. Laat het kind ook stillezen en op dat moment geen andere oefeningen doen om achterstanden in te halen. Vanuit internationale scholen zijn kinderen vaak gewend veel te lezen. Het lezen van Nederlandstalige boeken geeft hen de mogelijkheid de leesvaardigheid en woordenschat te vergroten en bovendien in aanraking te komen met de Nederlandstalige jeugdcultuur.

Tip: Spelling is minder belangrijk op veel internationale scholen. Beoordeel kinderen bij terugkomst daarom niet alleen op hun spellingvaardigheden, maar kijk naar het gehele beheersingsniveau.

Schrijven

Het schrijfonderwijs krijgt niet op alle internationale en lokale scholen in het buitenland evenveel aandacht. Dat kan betekenen dat het kind geen vast schrift heeft aangeleerd

en dus een eigen schrift heeft ontwikkeld of in blokletters schrijft. Komt een leerling in de middenbouw uw school binnen? Bespreek dan met de ouders en het kind of het schrijfonderwijs wel of geen aandacht zou moeten krijgen.

Rekenen

Het rekenonderwijs in het buitenland is anders dan in Nederland en Vlaanderen. Veel begrippen die in Nederland of Vlaanderen al in de middenbouw van het basisonderwijs worden behandeld, komen op scholen buiten Nederland of Vlaanderen pas later aan de orde en vice versa. Ook al kan een kind al lang vermenigvuldigen en staartdelingen maken, als het deze begrippen alleen in het Engels of een andere taal heeft gehoord en gebruikt, zult u als leerkracht eerst aandacht aan de vertaling moeten besteden.

Tot slot

Tijdelijk in het buitenland wonen is voor de meeste kinderen fijn en leerzaam. Terugkeren naar Nederland of Vlaanderen kan dat ook zijn. Daar kunt u als leerkracht een grote rol in spelen. Het sleutelwoord bij een goede overgang is persoonlijke aandacht, kijken en luisteren naar het kind en waarderen wat het allemaal al geleerd heeft. Kijk dus niet alleen naar wat het kind allemaal nog moet leren. Op deze manier is een kind dat in het buitenland heeft gewoond, een aanwinst voor iedere klas!

Meer weten?

Contact met een collega in het buitenland

Veel Nederlandse scholen in het buitenland vernemen graag hoe het met hun leerling gaat en of hun onderwijs goed aansloot bij uw school. Neem dus gerust na enkele

maanden eens contact op met de Nederlandse school in het buitenland. De ouders hebben ongetwijfeld de contactgegevens van de juf of meester voor u.

Contact met stichting NOB

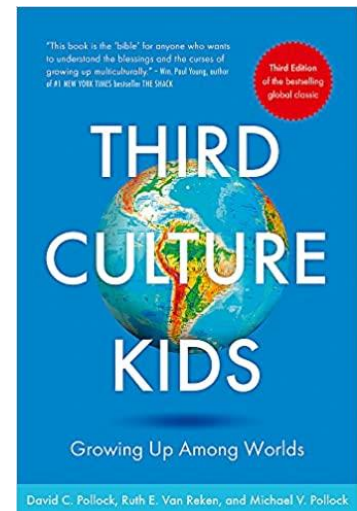
Stichting Nederlands onderwijs in het buitenland (NOB) ondersteunt het Nederlands onderwijs in het buitenland en zet zich in voor een zo soepel mogelijke instroom van Nederlandse kinderen die in het buitenland hebben gewoond. Heeft u na het lezen van deze informatie vragen of wilt u didactische tips, kijk dan eens op <https://stichtingnob.nl> of neem contact met ons op via info@stichtingnob.nl of +31 (0)70 386 66 46.

En verder...

Alles over het bestaan, het belang en de mogelijkheden voor Nederlands onderwijs in het buitenland vindt u op <https://stichtingnob.nl>, u kunt ons ook volgen via Facebook ([stichtingnob.nl](https://www.facebook.com/stichtingnob.nl)) of Twitter (@stichtingnob). Ben u nieuwsgierig naar de Nederlandse scholen in het buitenland? Kijk dan op [Vind een Nederlandse school in het buitenland \(stichtingnob.nl\)](https://stichtingnob.nl)

De Nederlandse Onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van bij NOB aangesloten scholen.

Wilt u meer weten over Third culture kids? Het Engelstalig boek "Third Culture Kids" van David C. Pollock & Ruth E. van Reken geeft veel achtergrondinformatie.

Deze handreiking is een uitgave van Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). Moedertaalonderwijs helpt Nederlandse kinderen en jongeren wereldwijd zich optimaal te ontwikkelen. Hun eigen culturele identiteit is daarbij de basis. Een basis waar zij op terug kunnen vallen en van waaruit zij verder kunnen groeien. Wereldwijd volgen ruim 13.000 leerlingen in het buitenland Nederlands onderwijs via een bij NOB aangesloten Nederlandse school of partij voor afstandsonderwijs. Nog eens ruim 1.000 Nederlandse leerlingen volgen onderwijs op een Europese school. NOB ondersteunt, verbindt en vertegenwoordigt sinds 1980 het Nederlands onderwijs in het buitenland. Dit doen wij onder andere door op vindingrijke wijze kennis te delen, leraren, schoolleiders en besturen te professionaliseren en continuïteit te waarborgen. De Nederlandse onderwijsinspectie houdt, net als in Nederland, toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. NOB geeft informatie over het bestaan, het belang en de mogelijkheden voor Nederlands taal- en cultuuronderwijs in een internationale context. We behartigen de belangen van terugkerende leerlingen en maken ons sterk voor de internationalisering van het funderend onderwijs in Nederland, zodat kinderen ook wanneer zij terugkeren vanuit hun sterke basis grenzeloos kunnen blijven groeien. © Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar gemaakt worden, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van NOB. NOB Parkweg 20a 2271 AJ Voorburg Nederland T: +31 (0)70 386 66 46 E: info@stichtingnob.nl W: <https://stichtingnob.nl>